

การศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

A Study of Essential Needs Development on a Thai Literature Learning Management Model Based on the Concept of Upper Secondary Students' Active Learning

Received: 3 May 2021

Revised: 20 June 2021

Accepted: 23 June 2021

ประจักษ์ น้อยเหนือ, โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี,

บทคัดย่อ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของครูและนักเรียน 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการวิจัยโดยเป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ 1) ครูภาษาไทย จำนวน 10 คน 2) นักเรียน จำนวน 12 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการสอน การวัดประเมินผล และการสอนวรรณคดีไทย จำนวน 8 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) ของครูภาษาไทย 2) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) ของนักเรียน และ 3) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ของผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของครูมุ่งเน้นด้วยวิธีบรรยายเป็นหลัก แบ่งเนื้อหาวรรณคดีไทยให้นักเรียนแปลความหมายและมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ตลอดจนขาดการเชื่อมโยงวรรณคดีไทยกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ประเมินผลผู้เรียนด้วยใบงาน ข้อสอบปรนัยและอัตนัยเท่านั้น ในประเด็นสภาพการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนพบว่า นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนวรรณคดีไทย ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีไทย ตลอดจนเกิดความเบื่อหน่ายเมื่อจะต้องเรียนวรรณคดีไทย และ 2) แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)

คำสำคัญ การศึกษาความต้องการจำเป็น รูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย การสอนตามแนวคิด Active Learning

Abstract: The purposes of the research were: 1) To study and analyze basic information about the teaching and learning management of Thai literature on teachers and students. 2) To study guidelines for Development on a Thai Literature Learning Management Model Based on The Concept of Upper Secondary Students' Active Learning. The qualitative research design was conducted. The sample groups in the research were 1) 10 Thai language teachers, 2) 12

students, and 3) 7 experts for teaching curriculum, measuring and teaching Thai literature, which were obtained by Purposive Sampling. The research instruments were: 1) Focus group discussion by Thai teachers, 2) Focus group discussion by students, and 3) Structured interview by teaching curriculum experts. The qualitative data were analyzed by content analysis. Findings are as follows: 1) The teaching and learning management of Thai literature was mainly focused on lecturing methods which described the content of Thai literature in the classroom by interpretation and presentation. Moreover, the lack of relations between Thai literature and current situations was overpassed, and mainly evaluated students with worksheets, multiple choice and subjective examination. In terms of teaching and learning management of Thai literature, it was found that the students were uninterested in learning Thai literature, unappreciated the value and importance of Thai literature. In addition, learning Thai literature was boring. And 2) The guidelines of Development on A Thai Literature Learning Management Model Based on The Concept of Upper Secondary Students' Active Learning: the integrations of learning management between Activity-Based Learning and Problem-based Learning.

Keywords: A Study of Essential Needs, Thai Literature Learning Management Model, Active-Based Learning

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (2561: 1) ระบุว่าการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วจำเป็นต้องมีการวางรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) นับว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกประเทศให้ความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูงในประชาคมโลก (จีเรช รุ่งมงคล, 2555)

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะดังที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการและกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน และพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีบรรลุเป้าหมาย ของ

หลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 1-4)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยมีความมุ่งหวังว่านักเรียนจะต้องสามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้น รู้และเข้าใจลักษณะเด่นของวรรณคดี ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีไทย ประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และนำข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมไปคิดแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงตลอดจนเกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในสิ่งที่สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 37-38) กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีในทุกระดับชั้นการศึกษา วรรณคดีเป็นวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแต่การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ดังข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมที่ได้จากการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี ปรากฏผลคะแนนเฉลี่ยดังนี้ คะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2559 ร้อยละ 48.54 ปีการศึกษา 2560 ร้อยละ 49.59 คะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2561 ร้อยละ 41.88 และคะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2562 ร้อยละ 50.71 (กลุ่มบริหารวิชาการ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี, 2561: 3) พบว่าคะแนนเฉลี่ย 3 ปีซ้อนหลังมีแนวโน้มลดลงทุกปี สามารถสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าค่ามาตรฐานของโรงเรียนร้อยละ 55 จึงต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

จากการศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัย สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่าปัญหาการสอนวรรณคดีไทยที่สำคัญ 2 ด้านคือ 1) ปัจจัยด้านครูคือวิธีการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนที่ไม่ทันสมัย ไม่สามารถสร้างความสนใจให้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับสร้อยสน สกลรักษ์ (2541: 40) กล่าวว่า ครูส่วนใหญ่มักทำให้นักเรียนรู้สึกเครียดเพราะครูมักบังคับให้พวกเขาท่องคำศัพท์ยากไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตัวบทวรรณคดีเดิม ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยของ เฉลิมลาภ ทองอาจ (2552: 107) กล่าวว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยได้รับประสบการณ์ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่ไม่ถูกต้องตามทฤษฎีวรรณคดีและทฤษฎีการเรียนรู้ 5 มโนทัศน์ได้แก่ 1) เป้าหมายหลักคือการสอนจริยธรรมและคุณธรรมแก่นักเรียน 2) เชื่อว่า วิธีบรรยายเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการสอนวรรณคดี 3) ความรู้จากตำราน่าเชื่อถือและถูกต้องที่สุด 4) การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยคือการสอนประวัติและเนื้อหาวรรณคดี และ 5) มุ่งเน้นประเมินผลเนื้อหาจากวรรณคดี และ 2) ปัจจัยด้านนักเรียนคือ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวรรณคดีที่ศึกษา สอดคล้องกับ กุสุมา รักษมณี (2547: 235) สรุปว่านักเรียนไม่เห็นคุณค่าของการเรียนวรรณคดี เพราะเป็นวิชาบังคับ เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่ประสบปัญหาเดียวกันนี้ดังที่ ดอนนาฮู (Donahue) (อ้างถึงใน George, 2002) ได้วิจัยพบและพบว่านักเรียนอเมริกันร้อยละ 40 ประสบปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านวรรณคดี จึงสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ศึกษาหรืออ่านวรรณคดีด้วยความรู้สึกรำคาญและเบื่อหน่าย เนื่องจากไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดี ผู้เรียนไม่ชอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณคดี หากจะแสดงความคิดเห็นบ้างก็เพียงเล็กน้อยและอยู่ในขอบเขตเนื้อหาเท่านั้น ขาดการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของตน

วิธีการแก้ปัญหาที่ได้กล่าวในข้างต้นนั้นก็คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตนเอง และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนนั้น

มีเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย หนึ่งในแนวทางการสอนที่สำคัญ คือ Active Learning ซึ่งเป็นแนวการสอนประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ดังที่ Bonwell (1991: 2) กล่าวว่า Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดคิดในสิ่งที่เขาได้ทำลงไป สำหรับนักการศึกษาไทยได้กล่าวถึง Active Learning ว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และไวทสกี (Vygotsky) มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำกระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ นักเรียนมีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ประเมินค่า และแก้ปัญหาซึ่งสอดคล้องกับ ไพทอร์ย สีนลรัตน์ (2559: 24) ได้กล่าวว่าการสอนตามแนวคิด Active Learning นั้น จะต้องเปิดปากศิษย์ ปิดปากครู เน้นการตั้งคำถามมากกว่าการบอกความรู้ และกระตุ้นให้นักเรียนค้นหาคำตอบมากกว่าครูชี้แนะคำตอบจึงจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนมีบทบาทในกิจกรรมมีชีวิตชีวา และตื่นตัวอยู่เสมอ

จากแนวคิด หลักการและเหตุผลดังกล่าว รวมทั้งเหตุผลที่ว่าทุกรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นหรือวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไม่สามารถใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในทุกๆ ด้าน ทุกสถานการณ์และทุกเวลา สอดคล้องกับที่ วัชรรา เล่าเรียนดี (2552: 44) ที่ได้เสนอแนวคิดว่ารูปแบบการสอนและวิธีจัดการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบและหลายวิธี การเลือกใช้ควรให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ลักษณะเนื้อหาวิชา ความพร้อมของนักเรียนและสื่อการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับวิธีสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เดียวเท่านั้น หากแต่ต้องมีการประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบและดัดแปลงให้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือมีการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมขึ้นมาใหม่ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนานักเรียน และเกิดประสิทธิผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก (สุวิมล ว่องางนิช, 2550: 62) ข้อมูลที่ได้จะทำให้ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปวางแผนจัดกิจกรรมนักเรียนได้สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของครูและนักเรียน
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

1) ครูภาษาไทยที่มีประสบการณ์สอนวรรณคดีไทยไม่น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 10 คน 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าศึกษา ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรีตั้งแต่ระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 12 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การสอน การวัดประเมินผล และการสอนวรรณคดีไทยที่มีประสบการณ์ทำงานในสาขาดังกล่าวไม่น้อยกว่า 10 ปี) จำนวน 8 คนซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือประกอบด้วย 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) ของครูภาษาไทย 2) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) ของนักเรียน 3) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ของผู้เชี่ยวชาญ และ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนแบบพรรณนาความ

3. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวรรณคดีไทย/ครูภาษาไทย จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษาจำนวน 1 คน พิจารณาความสอดคล้องเหมาะสมโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของ Likert (Likert Five Rating Scales) เนื่องจากการใช้หน่วยเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการวัดประมาณความเข้มข้นของความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยใช้วิธีการประมาณค่ารวมกำหนดเป็นสเกล 0 1 2 3 4 (หรือ 1 2 3 4 5) เป็นเกณฑ์ เท่ากับ 0.99 จะน่าเชื่อถือกว่าวิธีการอื่น (Neuman, 1997) จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนคุณภาพไว้ที่ (\bar{X}) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และ S.D.= น้อยกว่า 1.00 (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 196) จึงจะถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพเหมาะสมซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า

1) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) ของครูภาษาไทยมีค่าคุณภาพอยู่ในระดับสอดคล้องมากถึงมากที่สุด (\bar{X})= 4.20, S.D.= 0.84 ถึง (\bar{X})= 4.60, S.D.= 0.55

2) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) ของนักเรียนมีค่าคุณภาพอยู่ในระดับสอดคล้องมากถึงมากที่สุด (\bar{X}) = 4.00, S.D.= 0.71 ถึง (\bar{X})= 4.60, S.D.= 0.55

3) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าคุณภาพอยู่ในระดับสอดคล้องมากถึงมากที่สุด (\bar{X})= 4.44, S.D.= 0.55 ถึง (\bar{X})= 4.8, S.D.= 0.45

4) แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอน และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนแบบพรรณนาความมีค่าคุณภาพอยู่ในระดับสอดคล้องมากถึงมากที่สุด (\bar{X}) = 4.20, S.D.= 0.84 ถึง (\bar{X})= 4.60, S.D.= 0.55

ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายดำเนินการวิจัยโดยเป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีวิธีดำเนินการศึกษาข้อมูลดังนี้

1. จัดสนทนากลุ่มครูสอนภาษาไทย (Focus Group Discussion : FGD) จำนวน 10 คน โดยมีประเด็นในการสนทนาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในปัจจุบัน ตลอดจนความคิดเห็นต่อวิธีการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 90 นาที
2. จัดสนทนากลุ่มนักเรียน (Focus Group Discussion : FGD) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย และความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในอนาคต ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชาภาษาไทย 6 (ท33102) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 12 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถพื้นฐาน (Basic Ability) ทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 60 นาที
3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการสอน การวัดประเมินผล และการสอนวรรณคดีไทย จำนวน 8 คนโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาไทย จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน
5. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชาภาษาไทยกับครูผู้สอนที่เป็นผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักเรียนสังเกตจำนวน 5 ห้องเรียน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของครูและนักเรียน พบว่า

1. ผลการสนทนากลุ่มครูเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย มี 3 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การสอนวรรณคดีไทยให้ประสบความสำเร็จควรจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของผู้เรียนในแต่ละคน จากความเห็นของครูภาษาไทยพบว่า การสอนแบบ Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีไทยตามประเด็นที่กำหนด และมีส่วนในการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์จะให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและส่งผลให้การสอนวรรณคดีไทยประสบความสำเร็จ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมเป็นฐาน เป็นวิธีสอนที่ดีสำหรับการสอนวรรณคดีไทย

ประเด็นที่ 2 สิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องปรับเพื่อให้การสอนวรรณคดีไทยประสบความสำเร็จ คือ วิธีการสอนจากการบรรยายเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วม และเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนั้นพยายามเปรียบเทียบ เชื่อมโยงวรรณคดีให้เข้ากับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย

ประเด็นที่ 3 นักเรียนต้องปรับความคิดโดยเปิดใจ และเต็มใจที่จะเรียนวรรณคดีไทย อย่าคิดว่าวรรณคดีไทยเป็นของโบราณ ล้าสมัย เพราะยังมีวรรณคดีไทยอีกหลายเรื่องที่ยังมีความทันสมัย มีแนวคิดที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันเพื่อให้การสอนวรรณคดีไทยประสบความสำเร็จ

2. ผลการสนทนากลุ่มนักเรียนเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้วรรณคดีไทยมี 3 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ในการสอนวรรณคดีไทยนักเรียนต้องการให้ครูสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ซึ่งเรียงตามลำดับความสนใจ 5 ลำดับแรก ดังนี้ 1) เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นหลัก 2) เรียนรู้จากประเด็นปัญหาเป็นหลัก 3) เรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเป็นหลัก 4) เรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มและมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และ 5) เรียนรู้โดยเน้นประสบการณ์เป็นหลัก

ประเด็นที่ 2 ในการสอนวรรณคดีไทยนักเรียนต้องการให้ครูสอนโดยนำประเด็นปัญหาในวรรณคดีไทยแต่ละเรื่องมาโยงกับสังคมไทยในปัจจุบันหรือสามารถอธิบายเทียบเคียงกับเหตุการณ์ในปัจจุบันได้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกวิเคราะห์ และฝึกแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย ตลอดจนสร้างพื้นที่ให้นักเรียนได้นำเสนอความคิดของตนเอง เพราะนักเรียนอยากให้ผู้ใหญ่มองว่าพวกเราคือพอที่จะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เช่นกัน

ประเด็นที่ 3 ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจวรรณคดีไทยอย่างลึกซึ้ง ไม่ได้สอนแต่ตัวบทที่คัดมาให้เรียน แต่ครูจะต้องรู้เรื่องราวทั้งหมดของวรรณคดีเล่มนั้นๆ ตลอดจนครู จะต้องสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้ สามารถอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจได้ ไม่ใช่ให้เด็กแปลแล้วจบไปวันๆ อีกทั้งครูจะต้องสวมวิญญาณของนักเล่าเรื่องที่ ดี มีน้ำเสียง เชิญชวน และมีศิลปะการเล่าเรื่องเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนจะต้องแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาหรือความรู้จากวรรณคดีไทยไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จะส่งผลให้การสอนวรรณคดีไทยประสบความสำเร็จ

3. ผลการสังเกตพฤติกรรมการสอนวรรณคดีไทยของครู มี 3 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่จะสอนวรรณคดีไทยด้วยวิธีบรรยายร่วมกับการให้นักเรียนอ่านออกเสียง แบ่งเนื้อหาวรรณคดีที่เรียนให้นักเรียน ไปแปลความหมายและมานำเสนอหน้าชั้นเรียน พบครู 3 ท่านสอนโดยใช้การบรรยาย ร่วมกับการจัดกิจกรรมประกอบการสอนโดยใช้เกม กระบวนการกลุ่ม ตลอดจนการใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียน

ประเด็นที่ 2 ครูส่วนใหญ่ขาดการเชื่อมโยงวรรณคดีกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ครูมุ่งเน้นแปลความ ถอดความตามตัวบทเท่านั้น ไม่มีการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ไม่มีการฝึกให้ผู้เรียนคิดตามตัวบท จึงสรุปว่ายังไม่มีการสอนที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์

ประเด็นที่ 3 ครูส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกับเหตุการณ์หรือเชื่อมโยงในชีวิตประจำวัน จะเน้นถาม-ตอบเนื้อหาในตัวบทวรรณคดี

4. ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียน มี 3 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 พฤติกรรมการจัดการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ยังคุ้ย เหม่อลอย และไม่

สนใจระหว่างครูสอน เวลาครูซักถามนักเรียนจะไม่ค่อยตอบ และไม่กล้าแสดงความคิดเห็น นักเรียนชอบนั่งฟังมากกว่าแต่เป็นการนั่งฟังแบบเหม่อลอยและไม่มีสมาธิในการเรียน นักเรียนจะมีส่วนร่วมและแสดงรอยยิ้ม เสียหัวเราะเมื่อครูสอนโดยใช้กิจกรรม เช่น เกม สื่อการสอนแปลกๆใหม่ที่น่าสนใจร่วมมือและการแข่งขัน แต่เมื่อครูสอนโดยใช้การบรรยาย ให้นักเรียนถอดความแล้วแปลความหมายที่ละคนห้องเรียนจะเงียบและน่าเบื่อ

ประเด็นที่ 2 นักเรียนไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น หรือแสดงความสามารถในการแก้ปัญหาเลย เนื่องจากครูผู้สอนไม่ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา เน้นการสอนแบบแปลความอธิบายความหมาย และสรุปเนื้อหาเท่านั้น นักเรียนจึงไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและไม่ได้ฝึกคิดแก้ปัญหา

ประเด็นที่ 3 การเรียนวรรณคดีไทยเป็นเนื้อหาที่นักเรียนไม่ให้ความสนใจและไม่ค่อยสนุกกับการเรียน เวลาแปลความก็จะแปลตามตัวอักษรไม่ได้ตั้งใจแปล และไม่ได้ใส่ใจกับการแปลเนื้อความ อีกทั้งเมื่อสังเกตสีหน้า แววตา และน้ำเสียงตอนแปลความ ตอนนำเสนอ และตอนคำถามพบว่าส่วนใหญ่มีความรู้สึกเฉยๆค่อนข้างเบื่อหน่ายที่จะต้องเรียนวรรณคดีไทย

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและวิเคราะห์เอกสารพบ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การสอนตามแนวคิด Active Learning (การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน) เหมาะสมกับบริบทการสอนวรรณคดีไทยเนื่องจากการสอนทั้งสองแบบ เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน เน้นการคิดร่วมกัน ทำร่วมกันกิจกรรม ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์กับการสอนวรรณคดีไทยจะช่วยบทเรียนมีความน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ ไม่มองว่าเป็นสิ่งไกลตัว อีกทั้งนักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ตลอดจนทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา อีกทั้งยังฝึกให้ผู้เรียนได้กล้าคิด กล้าทำมากยิ่งขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ (2540: 63-66), บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2544: 35-37), ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545: 8), และ สิริภัทร ชลสรานนท์ (2558: 43) กล่าวว่า การสอนวรรณคดีไทยควรเริ่มต้นจากการอ่านซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้จากนั้นจึงสอนการวิพากษ์ในประเด็นความงามทางภาษา คุณค่าด้านเนื้อหา โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอีกโดยใช้วรรณคดีเป็นเครื่องมือและวิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นก็คือการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ดังที่ Torp and Sage (1998: 332-362); Cunningham (2003); Barrett (2010: 165); ทิศนา แหมมณี (2557: 138); และรุสตา จะปะเกีย (2558: 14) ระบุว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเองเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ซึ่งผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น

ประเด็นที่ 2 การสอนตามแนวคิด Active Learning (การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน) สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยได้ เนื่องจากการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมุ่งเน้นที่การฝึกให้นักเรียนได้คิดได้ลงมือแก้ปัญหาได้จริง จึงเป็นการส่งเสริม ฝึกฝน และพัฒนานักเรียนให้คิดแก้ปัญหาเป็น และเมื่อฝึกคิดฝึกทำบ่อยๆจะส่งผลให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ส่วนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานจะเน้นให้นักเรียน“ปฏิบัติจริง” มีจุดมุ่งหมาย สนุก และน่าสนใจ ไม่ซ้ำซากจนก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งเมื่อ

ออกแบบการสอนให้ดีขึ้นจะทำให้นำมาใช้ในการเรียนวรรณคดีไทยได้ สอดคล้องกับ Torp and Sage (1998: 332-362); Bonwell (1991); Felder and Brent (1996); Cunningham (2003); Barrett (2010: 165); ทิศนา ขัมมณี (2557: 138); และรุสตา จะปะเกีย (2558) กล่าวว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ แบบเน้นปัญหาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ วิธีการเรียน (Learn to Learn) เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งการเรียนรู้ ปัญหาที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้นี้ต้องมีความหมายและความสำคัญต่อนักเรียน รวมทั้งต้องน่าสนใจ และกระตุ้นความอยากรู้อยากเรียนเพื่อดึงความสนใจของนักเรียนให้เข้าสู่การคิดหาวิธีการ หรือกระบวนการแก้ปัญหาเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และทักษะ การแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่อิงหลักวิชาการ โดยมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐานก็คือทักษะในการแก้ปัญหา รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นระบบ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำลงมือปฏิบัติ ด้วยกิจกรรมที่มีความหมาย และเป็นตัวกระตุ้นความรู้ ความคิด ตลอดจนเนื้อหาเพื่อที่จะฝึกหรือพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด วิโรจน์ ลักษณะอดิสร (2550: 98); ศศิธร ลิจินทร์พร (2556: 45); และณัฐวุฒิ สกุนี (2559: 24) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานจะต้องให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมผ่านกระบวนการกลุ่มและจะต้องเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ อีกทั้งจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมและฝึกทักษะต่างๆ ร่วมกันโดยครูจะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

ประเด็นที่ 3 ครูผู้สอนจะต้องเตรียมเอกสาร เล่าเนื้อเรื่อง ถอดคำศัพท์ออกมา อธิบายให้นักเรียนฟังอย่างหมดจด ไม่ใช่ให้นักเรียนไปหาเอง เพื่อนำรายงานมาส่ง ให้คะแนนแล้วก็จบภาคเรียนไป จะทำให้การสอนวรรณคดีไทยประสบความสำเร็จ และนักเรียนจะต้องเตรียมตัว เปิดใจที่จะเรียนวรรณคดีไทย” เพื่อให้การสอนวรรณคดีไทยประสบความสำเร็จ

สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของครูและนักเรียน พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของครูมุ่งเน้นด้วยวิธีบรรยายเป็นหลัก แบ่งเนื้อหาวรรณคดีไทยให้นักเรียนแปลความหมายและมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ตลอดจนขาดการเชื่อมโยงวรรณคดีไทยกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ประเมินผลนักเรียนด้วยใบงาน ข้อสอบปรนัยและอัตนัยเท่านั้น ในประเด็นสภาพการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนพบว่า นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนวรรณคดีไทย ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีไทย ตลอดจนเกิดความเบื่อหน่ายเมื่อจะต้องเรียนวรรณคดีไทย

2. ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนวรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของครูและนักเรียน พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของครูมุ่งเน้นด้วยวิธีบรรยายและการท่องจำเป็นหลัก แบ่งเนื้อหาวรรณคดีไทยให้นักเรียนท่องจำ แปลความหมายและมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ตลอดจนขาดการเชื่อมโยงวรรณคดีไทยกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ประเมินผลนักเรียนด้วยใบงาน ข้อสอบปรนัยและอัตนัย เท่านั้นสอดคล้องกับหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2544: 58) ได้อธิบายที่มาของการเรียนการสอนวรรณคดีที่ผิดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเจตนาของผู้สอน สรุปได้ว่า เพราะผู้สอนเข้าใจผิดว่าการเรียนวรรณคดีต้องใช้การท่องจำแทนที่จะเกิดความนิยมวรรณคดีจนต้องการท่องจำให้ขึ้นใจและนำไปใช้ประโยชน์ ความผิดพลาดประการสำคัญในการเรียนการสอนวรรณคดี คือ การไม่ใส่ใจกับด้านที่สำคัญที่สุดของวรรณคดีคือ อารมณ์และประสบการณ์ของมนุษย์เช่นเดียวกับ สร้อยสน สกลรักษ์ (2541: 40) กล่าวว่า ครูส่วนใหญ่มักทำให้นักเรียนรู้สึกเครียดและคิดว่าการอ่านวรรณคดีทำให้อึดอัดโดยไม่รู้ตัวเพราะครูมักบังคับให้พวกเขาท่องคำศัพท์ยากซึ่งไม่เคยเรียนและไม่คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน ตลอดจนตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามแบบฉบับมากกว่าให้เขาแสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตัวบทวรรณคดีเดิม อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนของครูไม่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นวัยที่ต้องการการตอบสนองต่อความต้องการของจิตวิทยาวัยรุ่นซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยที่กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง มีความคิดแปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาของเพียเจต์ที่ ปรารค์สุทิพย์ ทรงวุฒิสีล (2557: 219-279) กล่าวว่าเด็กวัยรุ่นมีการเจริญเติบโตของสมองอย่างเต็มที่ พัฒนาการทางด้านความคิดสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว สามารถเข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ มีความคิดกว้างไกล พยายามแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มีจินตนาการมาก มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนอย่างมาก วัยรุ่นมักคาดหวังในสิ่งที่ตนเองแสดงออกว่าดี ว่าน่าสนใจ และมุ่งหวังว่าคนอื่นรอบข้างจะเข้าใจและตอบสนองในสิ่งที่เขาต้องการได้ และในประเด็นสภาพการเรียนการสอนวรรณคดีไทยของนักเรียนพบว่า นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนวรรณคดีไทย ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีไทย ตลอดจนเกิดความเบื่อหน่ายเมื่อจะต้องเรียนวรรณคดีไทยเหมือนการถูกบังคับให้เรียน ดังที่ กุสุมา รักษมณี (2547: 235) สรุปว่าผู้เรียนจำนวนไม่น้อยไม่เห็นคุณค่าของการเรียนวรรณคดีเรียนเพราะเป็นวิชาบังคับ แม้ไม่ชอบก็ต้องฝืนเรียน จากสาเหตุที่มาจากตัวครูและตัวผู้เรียนจึงส่งผลทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจ ขาดการฝึกนิสัยในการอ่านที่ดี มีพื้นฐานเรื่องคำศัพท์ และมีประสบการณ์น้อยจึงเป็นเรื่องยากที่จะเข้าถึงวรรณคดีและเห็นว่าวรรณคดีเป็นเรื่องไกลตัว ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนวรรณคดี อีกทั้งผู้เรียนในปัจจุบันไม่มีความรักวรรณคดีไทยเหมือนคนในอดีตทำให้ไม่สนใจที่จะเรียนวรรณคดีไทยผู้เรียนรู้จักวรรณคดีเฉพาะในหนังสือแบบเรียน ไม่ได้เลือกอ่านเพราะความชื่นชอบวรรณคดีเหมือนคนในสมัยก่อน เมื่อถูกบังคับให้ท่องคำศัพท์และจดจำคำประพันธ์ นักเรียนส่วนใหญ่จึงไม่สามารถเข้าถึงความไพเราะของคำประพันธ์ หรือเรื่องราวที่น่าติดตามได้ และไม่ซาบซึ้งในความงามของทั้งด้านภาษา เนื้อหา แนวคิด และอารมณ์ที่กวีต้องการจะสื่อสาร ดังนั้นเมื่อสอบเสร็จแล้วก็ลืมเลือนไปโดยไม่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (ชลธิรา กลัดอยู่, 2517: 157; ประภาศรี สีหอำไพ, 2524: 350; แม้นมาส ชวลิต, 2537: 97-98) จึงส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีในทุกระดับชั้นการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็ตาม

2. จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การสอนวรรณคดีไทยให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องใช้รูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของนักเรียนในแต่ละคน จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญสรุปว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ประยุกต์ระหว่างการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับกิจกรรมเป็นฐาน เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เพราะการสอนทั้งสองแบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เน้นการคิดร่วมกัน ดังที่ วัชร่า เล่าเรียนดี (2556 : 94-95) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning หรือ PBL) เป็นเทคนิคที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและเกิดจากความร่วมมือของนักเรียนกลุ่มเล็กๆ โดยครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำสนับสนุนให้นักเรียนมองเห็นปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับนักเรียนเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ให้เกิดความรู้ใหม่จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกันกับ วิโรจน์ ลักษณะอดิสร (2550: 148) ที่กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้เด็กซึมซับความรู้ ความเข้าใจ ผ่านการเล่นเกม กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเน้นการกระตุ้นให้เด็กได้เข้าใจ และได้ฝึกคิดเองในเนื้อหาสาระระหว่างทำกิจกรรม และเล่นเกมเพื่อให้เด็กฯ สามารถพัฒนาแนวคิดความรู้เฉพาะตนขึ้นมาเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมกลุ่มด้วยแล้ว ก็จะสามารถทำให้เด็กพัฒนาภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานเป็นทีม และสามารถเข้าสังคมได้อีกด้วย และเมื่อนำมาประยุกต์กับการสอนวรรณคดีไทยจะช่วยบเรียนมีความน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ อีกทั้งนักเรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นในการเรียนตลอดจนทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา อีกทั้งยังฝึกให้นักเรียนได้กล้าคิด กล้าทำมากยิ่งขึ้นอีกด้วยเพราะการสอนตามแนวคิด Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน ผู้สอนควรลดบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนในลักษณะการบรรยายลง และเพิ่มบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้สอดคล้องกับ สภาพร พุทธิภูมิ (2558: 38) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วย Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructionism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้และมีนวัตกรรมเกิดขึ้นซึ่งมีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำกระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดประเมินค่า และการคิดแก้ปัญหาจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556: 29-30) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างซับซ้อน ฝึกใช้ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาในสภาพแวดล้อมที่เหมือนกับชีวิตจริง เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การสอนทั้งสองวิธียังสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยได้ เนื่องจากการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมุ่งเน้นที่การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดได้ลงมือแก้ปัญหาได้จริง จึงเป็นการส่งเสริม ฝึกฝน และพัฒนาผู้เรียนให้คิดแก้ปัญหาเป็น และเมื่อฝึกคิดฝึกทำบ่อยๆจะส่งผลให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ส่วนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จะเน้นให้ผู้เรียน“ปฏิบัติจริง” มีจุดมุ่งหมาย สนุก น่าสนใจและเมื่อนำมาใช้ในการเรียนวรรณคดีไทยและส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวินี บุญธิมา (2553 : 70) ได้ทำ

วิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดทอแรนซ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอแรนซ์หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวนักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วิลาวรรณ (2554: บทคัดย่อ) พบว่าการนำเทคนิคการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์มาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในกิจกรรมการแก้ปัญหาส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มได้พูดคุย ประเมิน ได้แย้งความคิดระหว่างกัน ดังนั้นจึงเกิดความคิดที่หลากหลายมากกว่าผู้เรียนที่เรียนคนเดียวส่งผลให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสมอกาญจน์ โสภณศิริรักษ์ (2557: 245) ที่แนะนำว่าการเลือกกลยุทธ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำผลที่จากการวิจัยได้แจ้งบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับผู้บริหารสถานศึกษาจนถึงครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้มีส่วนร่วมรับรู้และร่วมกันปรับแก้ไขสาเหตุต่างๆ ที่ค้นพบเพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนตอบสนองต่อผู้สอนและผู้เรียนมากที่สุด เช่น จัดอบรมวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning จัดอบรมในหัวข้อการผลิตสื่อการสอนออนไลน์ที่ตอบสนองต่อความสนใจของผู้เรียน เป็นต้น เพราะ “ทรัพยากรมนุษย์มีคุณค่าต้องพัฒนาให้ทันโลกโดยเฉพาะเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต”

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ที่มีผลสัมฤทธิ์ O-NET ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไป
2. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้เกี่ยวข้องควรนำสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มาจัดการความรู้ หรือเคเอ็ม (KM = Knowledge Management) กล่าวคือมีการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุดสามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนและนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการนำผลการทดสอบทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุสุมา รักขมณี. (2547). *วรรณสารวิจัย*. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2552). มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 3(1), 107-118.

- ชัตสุณี ลินธุสิงห์. (2532). *วรรณคดีศึกษา*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิรา กลัดอยู่. (2517). *คำบรรยายวิชาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2545). *การสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ณัฐวุฒิ สกุนี. (2559). *การพัฒนาเจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Theories and Development of Instructional Model)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอส.พรินต์ไทย แฟคตอรี.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2544). *ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2524). *วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยม*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ปรางค์สุทิพย์ ทรงวุฒิศิลป์. (2557). *จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2559). *ความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวินี บุญธิมา. (2553). *การจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยเทคนิคการคิดแก้ปัญหาอนาคต ตามแนวคิดของทอรัแนช เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). *วิธีวิจัยทางศึกษา*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แมนมาส ขวลิต. (2537). *งานเขียนเก่าๆ ของไทยไฉนเด็กวัยรุ่นทำเมิน*. กรุงเทพฯ: บริษัทอักษรโสณ.
- รุสดา จะปะเกีย. (2558). *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2552). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 5) นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- วิภา กงกะนันทน์. (2556). *วรรณคดีศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.
- วิโรจน์ ลักษณะอดิสร. (2550). *การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานกับการสร้างเด็กเก่ง*. กรุงเทพฯ: ซี เอ็ด ยูเคชั่น.
- วิลาวัลย์ จินวรรณ. (2554). *รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบลดภาระทางปัญญาโดยใช้เทคนิคการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อการรู้คิดและความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ศศิธร ลิจันทร์พร. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษา ตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). *คุณภาพผู้เรียน...เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (QUALITY OF STUDENTS DERIVED FROM ACTIVE LEARNING PROCESS)*. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(2), 1-13.
- สร้อยสน สกลรักษ์. (2541). *แนวการสอนวรรณคดีมรดกในระดับมัธยมศึกษา*. *วารสารครุศาสตร์*, 26(2), 39-49.

- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). *สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.niets.or.th/>
- สิริภัทร ชลตรานนท์. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามมิติร่วมกับการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้วรรณคดีเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนเชิงบรรยาย สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 11(2), 163-177.
- สุจิตต์ เพียรชอบ. (2540). *ครูดี*. วารสารวิทยาสาร, (สิงหาคม), 63-66.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสมอภาณุ โสภณศิริรัฐรักษ์. (2557). *ปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานและกระบวนการเรียนรู้แก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนิสิต นักศึกษาครุศาสตรศึกษาศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิงอร สุพันธุ์วนิช และคณะ. (2555). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพริ้นท์.
- Barrett, (2010). The problem-based learning process as finding and being in flow. *Innovations in Education and Teaching International*, 47(2), 165.
- Bonwell, C.C. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. Washington D.C.: ERIC Claeringhouse on Higher Education.
- Cunningham, W.G., & Cordeiro, P.A. (2003). *Educational leadership: a problem-based approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Felder, R. M. & Brent, R. (2009). Active learning: An introduction. *ASQ Higher Education Brief*, 2(2), 4-9.
- George, M. A. (2002). Professional development for a literature-based middle school Curriculum. *The Clearing House*, 75, 6. Retrieved May 3, 2018, From <http://thailis.uni..net.th/hwwedal/detail.nsp>.
- McKinsey. (2010). *How the world's most improved school systems keep getting better*. Retrieved June 12, 2012, from <http://mckinseysociety.com/how-the-worlds-most-improved-school-systemskeepgetting-better/>
- Neuman, W.L. (1997). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (3rd Edition). Allyn and Bacon, Boston.
- Riwmongkol, Teeradej. (2555). *Human Resource Development*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Printing House.
- Swanson T. C. (2005). *Knowledge management: An analysis of knowledge integrator effectiveness in managing organizational knowledge*. Doctor of Philosophy Dissertation, Capella University.
- Torp, Linda & Sara Sage. (1998). *Problem as Possibilities: Problem Based Learning for K-12*. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.